

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Cornelii Hazart Societatis Iesv Theologi Discursus Morales In Selectiora Loca Genesis, Exodi, Levitici, Numerorum

Hazart, Cornelius

Antverpiæ, 1688

Discursus IX. Ioseph falso accusatur, & conjicitur in Carcerem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52700)

imò ne quidem oculos ad tam impuram civitatem converteret, & quia uxor ejus hoc fecit, periit, & conversa est in statuam salis. Igitur aut fugienda est impudicitia, ut fecit *Ioseph*, aut pereundum.

DISCURSUS IX.

Ioseph falso accusatur, & conjicitur in Carcerem.

Vidimus fugientem *Ioseph*, & relinquentem pallium in manu mulieris: Illa, inquit Scriptura, cum vidisset vestem in manibus suis, & se esse contemptam, vocavit ad se homines domus suae, & ait ad eos: *En introduxit (maritus) virum Hebraeum ut illuderet nobis.*

Quis jam credat amatum fuisse *Iosephum* ab hac muliere, quæ tam cito in eum, & tam furiosè debacchatur? nescit amare lascivia, se enim amat, suafque delicias qui impudicus est: Nam si ista femina dilexisset *Iosephum*, procul dubio siluisset, & scelus texisset: verum non tantum evulgavit flagitia, sed etiam finxit.

Videamus illius furor. 1. Dicit se à *Ioseph* esse contemptam: Quid hoc? an propterea *Ioseph* illam contempserat, quia noluerat cum illa peccare? hocine erat illam contemnere, marito servare intactam, & capitis sui periculo propugnare fidem, quam illa debebat marito? quomodo contempsit, qui nullum ei convitium dixerat, nullum maledictum, nulla verba injuriosa?

Sic agunt homines flagitiosi & impii, contemni se putant, si quis illorum malitia se opponat, & pro hoste habent, quisquis illorum pravis voluntatibus non obsecundet: Illi vero amici sunt qui effrænem illorum in peccata licentiam non impediunt, sed in pejora seducunt. Si *Ioseph* peccasset, mulier triumphasset: Quia noluit peccare, illuforem vociferatur: Quid vociferaris, insana? tu ne *Iosephum* illuforem vocas, qui infames tuos amores sua veste contexit?

Et quod pejus est: vocavit ad se homines domus suae, ut *Iosephum* accusaret, concurrunt; mirum quia cum vellet peccare, non erat, inquit textus *Hebraicus*, quisquam ex viris domus ibi in domo. Nunc omnes accurrunt, ut eam animent ad calumniam. Mirum, inquam, quia nulla mora intercesserat inter sollicitatum *Iosephum* & accusatum, unde ergo statim, cum nullus priùs esset in domo, tanta multitudo emerit? Sic non raro accidit in multis familiis, præfer-

tim majoribus, nullus adest ad compefcenda peccata, plerique accurrunt ad opprimendam innocentiam. Si fervi adfuiffent cum domina vellet peccare, non fuiffet aufa peccare, nec follicitare

- *Josephum*: Si non accurriffent, cum jam fureret, calumniam impediviffent.

Illa vero videns fervos accurriffe, invidiam illorum in *Josephum* concitavit, ut enim illis redderetur magis invidus, vocat illum *virum Hebraum*: An hoc folum dici poterat de *Josepho*? numquid res domus fuma cum laude curaverat? numquid auxerat agros, & multiplicaverat bona domini fui? numquid omnia illi profpere fuccefferant? quid ergo illum tantum vocat *Hebraum*? quare non nepotem *Sara* ob quam punitus fuerat à Deo *Pharao* Rex *Aegypti* qui illa volebat abuti? quare non vocat stirpem *Abraha* quem *Aegyptii*, qualis erat hæc mulier, in fummo honore olim habuerant, multisque donis honoraverant? quare non dicit *Josephum* virum effe qui domui fuæ tot bona præftiterat? quia nempe volebat ea tantum commemorare quæ poterat illum vocare in odium invidiamque fervorum: Quod nullo medio fieri melius poffe putabat, quã fi vocaret illum *Hebraum*, hoc eft, hominem exterum & alienigenam. Ita fapius nos magis odimus peregrinos, quam fceleftos. Non dixit illum virum effe rapacem, superbum, deorum hominumque contemptorem, fed his aliquid atrocius excogitavit quo *Joseph* in contemptum veniret, fcilicet non effe *Aegyptium*, fed *Hebraum*, qui involaret in præcipua munia popularium. Ergone tanti intereft, non quis fit, fed unde? quis non deteftetur hominum modum agendi, cui virtus difplicet, nifi fuerit patriotæ? amamus gemmas, etiam ex barbaris terris allatas, emimus merces peregrinas, & exeamur virtutes exterorum: Navigamus in *Indias* ut inde evehamus aromata, idè pretiofa quia extera, & homines etiam maxime virtuosos rejicimus, quia alterius nationis funt.

Felix tamen *Joseph*, cui à femina furente, & conviciante, id tantum in ipfo furore objici potuit, quod non effet *Aegyptius*: Tanta eft virtutis vis, ut etiam furor non potuerit aliud dicere, quam quod *Joseph* non effet *Aegyptius*, fed alienigena, quod enim dicebat illum fecum peccaffe, mendacium erat & calumnia.

Iam quæro cur tantum hac vice femina in *Josephum* exarferit, ob repulfam quam tamen fapius antea paffa erat, & durius? nam fuperioribus diebus toties recufaverat *Joseph* adulterium, quoties ab illa fol-

sollicitaretur. *Per singulos dies*, inquit Scriptura, *mulier molesta erat adolescenti, & ille recusabat stuprum*, imo arguebat illam *Ioseph*, dixeratque illud scelus à se admitti non posse, nec contra Deum, nec contra Dominum suum, non contra Deum iudicem suum, nec contra Dominum tantum benefactorem suum: Quare tunc non clamavit se esse contemptam? quare tunc non accusavit *Iosephum*? Quia tunc rationibus tantum agebat, nunc fugiebat, etiam extra domum, videbat ergo rem esse desperatam: Quamdiu enim loquitur qui recusat peccare, spes aliqua superest sollicitanti, fore ut obtineat quod petit: At ubi iam fugit, longiusque recessit, spes omnis sublata est. Hoc est quod modo dixi, non disputandum cum libidine, sed fugiendum, quod non tantum cum feminis huiusmodi, qualis erat hæc, sed etiam, cum cogitationibus nostris servare oportet. Quamdiu cum hisce & tecum disputas, non vicisti; vicisti vero, si statim mentem tuam alio averteris. Quò, inquires, avertam? audi *D. Augustinum in Manuali cap. 21.* Cum me, inquit, pulsata aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera *Christi*, cum me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei resurgo, cum diabolus mihi parat insidias, fugio ad viscera misericordiae Domini mei, & recedit à me. Audi *D. Hieronymum epist. 22. ad Eustoch.* ubi illam virginem instruit quomodo se gerere debeat contra cogitationes impuras, statim, inquit, ubi illæ inciderint, iacta cogitatum tuum in Deum, & clama: *Dominus adiutor meus, non timebo quid faciat mihi caro.* Quid faceres si solus esses in domo in quam de nocte fures irrupunt? resisteres? perditus es, & agitur de vita tua. Quid ergo facto opus ut te serves? fugiendum, & quidem statim ubi illos advertis. Cogitationes pravae fures sunt, quæ ex improvise irrupunt in animam tuam ut illam omni pretiosa supellectile spolient: Tales fures intraverant per fenestras oculorum in animam alicujus Prophetæ, & exclamavit: *Oculus meus depradatus est animam meam*: simul ac averteris tales fures irrupere in domum animæ tuæ, fuge ad vulnera *Christi* cum beato *Augustino*, fuge ad B. V. & dic cum *S. Xaverio*: O Virgo opitulare, si enim incipias resistere & pugnare intra te, turbando te, & disputando contra diabolum, obruet te, & non desistet donec totam animæ pacem turbarit, & in mille difficultates iniecerit.

Veniamus rursus ad illam impudentem mulierem: Aberat domo maritus cum illa *Iosephum* sollicitaret, illeque fugeret relicto in manu

manu ejus pallio: *Revertenti ergo, inquit Scriptura, marito domum, accessit ad eum, & ait: Ingressus est ad me servus Hebraeus, quem adduxisti, ut illuderet mihi, cumque audisset me clamare, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras. Et tunc illa in argumentum fidei retentum pallium ostendit marito.*

His auditis Dominus, & nimium credulus verbis conjugis, iratus est valde, tradiditque Ioseph in carcerem, ubi vinciti regis custodiebantur, & erat ibi clausus.

Duo hic adverto, unum quod valde mirabile est, alterum quod valde injustum. Primum: Dicit Scriptura quod mulier accesserit maritum suum ut illi significaret, quod *Iosephus* illam sollicitasset. Ergone illa prima erat quæ hoc indicabat? nihil Dominus prius hac de re inaudierat? Nihil: nullus ex tot servis ac domesticis, apud quos, simul convocatos, mulier *Iosephum* accusaverat, ei quidquam detulerat? nullus; mirum est quod saltem ex rumore sparsæ per domum, vel extra nihil resciverat: Nemo servorum domi hac de re fuerat locutus, multo minùs extra domum, omnes siluerant, nec quisquam revertenti Domino domum, vel verbum fecerat quod audiverat ex ore dominae factum à *Iosepho*: Stupeo quomodo tot servi, ancillæ, ac alii domestici, ita continere potuerint linguas suas; & quidem tribus aut quatuor diebus quibus Dominus aberat à domo, cum nostro tempore quod vel in angulo casæ agitur, oclusis januis, uno dumtaxat servo vel ancilla conscia criminis, vix orto sole, tota non decantetur vicinia: utinam & viri & matronæ honoratæ hac linguæ intemperie carerent, qui facta infectaque profundunt in forum! Ergo publicum, in aula Ducis exercitus, adulterium à servo tentatum in dominam ne domi quidem per colloquia mutua publicatur, & ne ipsi quidem vulgatur Domino domus, & levissima quæque domi patrata etiam pueris nunc innotescunt? Servi adulterium mancipii alienigenæ silent, & nos garrimus de gravissimis viris, spargimusque sordes nostras per plateas, quin & suspiciones pro factis divendimus. Sæpè quidem unius tantum auribus credimus quod dicimus, sed quod secretum erat, inquit *Seneca epist. 107.* fit rumor, & emanat paulatim in vulgus, quod enim tu silere non potuisti, nec alter cui fidis, fidebit, tu quidem rogas ut hoc nemini dicat, sed habet is quoque amicum cui fides, eique pariter dicit rogo ut hoc nemini dicas, est enim mihi dictum sub secreto, sed & ille alteri suo amico dicit, & hic

Garrulitas.

hic quartus, & quinto, omnia sub secreto, donec instar torrentis totam civitatem percurrat, sapissimè non sine magna infamia tertia: personæ: Unde hoc primus dixit alteri, vide ut nemini dixeris, idem dixit secundus, idem tertius, atque ita de cæteris, & quod prius gutta tantum erat, accedente una, & altera, & pluribus, tandem in torrentem evasit, & obruit ac pessumdedit famam proximi; sic pulcherrima nonnumquam domus corrumpitur & putrescunt granaria quando tectum perstillat. Fateor, pudet me quod servi & mancipia ita siluere in domo *Putipharis*, & apud nos, etiam honestæ personæ tam sint effusæ in lingua.

Secundum quod hic adverto, est, quod Scriptura dicat quod *Putiphar Dominus Iosephi nimis credulus fuerit verbis conjugis, Iosephum accusantis*. Hoc erat injustum; Jam enim annis undecim ipsius fidem ac sanctitatem perspectam habuerat. *Noverat enim*, inquit Scriptura, *quod Deus esset cum eo*. Numquam illum compererat esse mendacem, numquam perfidum, numquam furacem, nullam vel umbram lasciviæ in eo notaverat, semper obsequentem & castum deprehenderat, numquam ex illius ore vel malum verbum audierat, nullus de eo malum verbum locutus fuerat: Et ecce subito & statim credit uxori, cujus petulantiam noverat, illum accusanti. Debebat factum examinare, scilicet, quomodo factum fuerit ut pallium in feminæ manu reliquerit, quomodo ex una parte tam impudens ut peccare cum Domina sua voluerit, ex altera tamen tam timidus ut sine pallio aufugerit: Numquid etiam rationabile erat ut diceret: Audiamus & ipsum quid respondeat, videamus an non expalleat, aut erubescat: optimè dixit *Seneca cap. 3*. Utrumque vitium est, & omnibus credere, & nulli; vel, ut ait *ecclesiasticus cap. 19*. *Qui cito credit, levis est corde*. Quis enim credat omnibus quæ dicuntur, cum tot linguæ fallaces in mundo, quot pœnè homines sint; fallaces, inquam, quia cum maximè volunt nocere, tunc maximè præ se ferunt hoc nolle: Cor habent plenum veneno, os plenum melle. Quis enumeret linguas adulatorum, Calumniatorum, mendacium, suffronum, aliorumque similibus? mundus ubique est plenus, & quis facile, nisi stultus, fidem adhibeat tot inter pericula fraudum?

Nihilominus tamen quot ubique invenies qui huiusmodi linguas fidem adhibeant? Res patebit exemplis.

Quot nimis creduli decipiuntur ab adulatoribus, qui, ut ait *Isaias*, dicunt

H

dicunt

Adulato-
res.

dicunt malum bonum, & amarum dulce, vitiaque tegunt nōmine virtutum; prodigos, inquit *Cassiodorus*, liberales vocant, avaros parcos, & ad rem attentos, lascivos urbanos, obstinatos constantes, iracundos, animosos. Est aliquis qui ardet vindictam sumere de inimico. Optimè factum, inquit adulator, jam pridem hoc facere debueras, nimis enim indignè tecum egit, videat & experiatur quid possis, ostendes te habere animos, certus esto te honorem inde relaturum, & posteros tuos, quibus nemo improperare poterit quod parentem habuerint qui nullius animi esset, & familiam tuam liberabis à tali nota. Hæc creduntur, & magni animi opus habetur quod summæ pusillanimitatis est, & insanæ temeritatis.

Est alius qui peccatis immersus, sanctiorem cogitat vitam: Et, quid vexas te? inquit adulator, aut quid tibi venit in mentem? in flore ætatis es, & visne tempus illud tam gratum cum tædio ac melancholia transigere? sat cito venies quando flos ille perierit, & jam senex factus fueris: Quid tibi deest? habes omnia quibus jucundam vitam agere possis: quid te conijcere vis in difficultates? Deus non est tam malus ut pingitur, noli timere, utere tempore tuo dum potes, cætera Deo relinque. Alter hoc credit, & ut verum fatear, inquit, possum vivere securus, quamvis non vivam tam sanctus: Hinc sæpè fit ut ille ruat in pejus quia tam facile credidit sibi adulanti.

Quapropter optimè monet *Seneca epist. 123*. Vitandus est adulatorum sermo, & fortiter rejiciendus, numquam sine noxa erit illum benignè admisisse. Nam etiamsi non statim officit, semina tamen in animo relinquit, sequiturque nos, etiam cum ab illis discesserimus, resurrecturum malum. Quemadmodum qui audierant symphoniam, ferunt secum in auribus adulationem ac dulcedinem cantus, quæ cogitationes impedit, nec ad seria patitur intendi. Sic adulatorum & prava laudantium sermo diutius hæret quàm auditur, nec facile est animo dulcem sonum excutere, prosequitur, & durat, & ex intervallo recurrit. Ideo claudendæ sunt aures malis vocibus, & quidem primis, nam cum initium fecerint, admissæque sunt, plus audent.

Sufurro-
nes.

2. Innumeri decipiuntur per linguas Sufurronum, hoc est, eorum qui quod ab uno aliquo audierunt, recta referunt ad alium, dicuntque: Hoc talis de te dixit, & tu tibi illum amicum credebas; etiam istud coram aliis, de te ausus est dicere: Sæpè rem augent, adduntque

duntque de suo, interdum mendaciis narrationem inspergunt, ut cum cui talia dicunt, in alterum magis inflamment.

1. Duplex fufurro est qui quod uni parti dixit, rursus refert ad alterum quod ex primo audivit. Imo quod pessimum est: Ipse sæpè primus incipit fraudulenter malè loqui cum aliquo de tertia persona; ut illum pariter ad malè loquendum inducat, & possit referre ad alterum quod audivit, ut ab illo gratiam ineat, & alium inducat in odium. Non est pejus, inquit *Seneca*, hominum genus. Veniunt turbaturi familias, destructuri amicitias, sed sub velo compassionis, & quasi solliciti de honore illius cui aliquid referunt: Vehementer doleo, inquiunt, Domine mi, te ita passim traduci, mallem hoc audires ex alio quam ex me, quia tamen me tibi fidelem ostendere cupio, filere nequeo quod de te spargit ille in quem tot beneficia contulisti, non possum satis mirari quod de te talia audeat dicere. Ad quid ad hæc omnia? ut tanto libentiùs audiatur, & animum audientis tanto magis ad iracundiam provocet contra alium: Et post omnia vel maxima pars, vel omnia deprehenduntur esse mendacia, quæ finxit vel ut gratiam iniret ab eo cui similia defert, vel odium expleret quo ferebatur in illum quem finxit talia dixisse.

2. Sic *Spoleti* fuit anus quædam, quæ ad notum sibi Dominum quendam accessit, & tanquam de ipsius vita sollicita, cum tamen nihil subesset: Domine mi, aiebat, talis nobilis militem conduxit, & tuæ vitæ struit insidias, tuum erit prudenter has declinare, aut vim vi repellere: Mox accessit ad alterum, & ait: Talis vim contra te parat, ego incolumitatis tuæ amans, monere te volui, ne forte inermis in illius manus incideres: Nunquid merito dixit Scriptura, tales homines maledictos esse, & abominabiles Deo? & tamen quibus passim faciliùs aures præbemus quam his? quibus faciliùs credimus? admittimus illorum mendacia tanquam oracula, & ut vera aliqua sint quæ referunt male dicta ab alio, non oportet esse tam levem corde, qualis Dominus *Josephi* fuit, ut statim credantur.

3. Quot decipiuntur per linguas calumniatorum? Hoc vitium nemini parcit, & plerisque persuadet quod dicit, accusat iudices injustitiæ, innocentes malitiæ, doctissimos imprudentiæ, pios hypocritis, religiosos superbiæ & avaritiæ, principes negligentæ, & nunquam defunt qui id credant: Etiam ipse *David* ab hac levitate liber non fuit.

Erat *Miphiboseth* filius *Ionathe*, & nepos *Saulis*, homo innocentissimus, non potuit tamen vitare calumnias. Quidam ipse famulus, nomine *Siba*, accusavit illum falsò rebellionis apud *Davidem*. *David* nimium credulus, privavit illum omnibus bonis, & dedit illa *Siba*; Postea calumnia patuit.

Erat *Susanna* inter omnes pudicissima, de qua, ut ait Scriptura, quod nullus unquam malum verbum locutus fuerat, & tamen non evasit calumniam duorum seniorum, qui illam accusarunt adulterii, & tam cito hoc iudices credidè, ut illam condemnarent ad mortem.

Quid sanctius *Mardocheo*, quis Regi *Affuero* fidelior, & tamen accusavit illum *Aman* perfidiæ. & tam levis corde fuit *Affuerus* ut calumniam crederet, adeo ut *Aman* potestatem concederet illum cum omnibus *Judæis* mactandi. Vix ullus est liber à calumnia, & vix ullus est qui non facilè credat.

Nimis longum esset omnia singillatim enarrare, quando tam manifestum exemplum in nostra materia habemus præ manibus in *Putiphare* Domino *Josephi*: Accusabat hunc domina falsò adulterii. & ille, inquit Scriptura, *nimium credulus verbis conjugis, tradidit Joseph in carcerem.*

Deus bone! quid hætenus tota vita sua non fuit passus innocentissimus ille juvenis: Cum esset puer, amandatus fuerat ad pascendas oves inter filios ancillarum patris, *Bala* & *Zelpha*, homines inhumanos & rudes qui durè illum tractabant: Cum esset adolescens, non poterant fratres illum ex invidia ferre præ oculis, nec ullum ei verbum pacificum loqui, paulo post cogitant illum occidere, eripiunt illi vestes, tradunt illum in cisternam devorandum à bestiis, vel fame periturum: Deinde vendunt illum *Ismaëlis* deducendum in terram peregrinam procul extra oculos parentum omniumque amicorum, in *Egypto* venditur in mancipium, falsò accusatur à domina, denique jam in carcerem mittitur. Sic agit Deus cum sibi charissimis ut virtutem illorum experiatur, sicut aurum in fornace probatur, denique benè probatos tanto altius evehat, quanto magis depressit. Hic mos Dei est, inquit *S. Ambrosius lib. de Joseph*, è tenebris in lucem educere, & de stercore erigere pauperes ut collocet eos cum principibus: vel, ut ait *D. Bernardus*, Sicut stellæ in nocte lucent, in die latent, sic vera virtus, sæpè in prosperis non apparet, eminet in adversis.

Si *Iob* semper mansisset qualem illum Scriptura depingit cum sederet in throno totius *Idumæe*, & *Arabie* potentissimus Princeps, ac opulentissimus, quando, ut ipse testatur, magna multitudo servorum stabat in circuitu ejus, lavabat pedes suos butyro, procedebat ad tribunal civitatis ut iudex supremus, quando juvenes præ reverentia non audebant illum aspicere, senes illi assurgebant, principes cessabant loqui, vocem suam cohibebant duces, omnes illum laudabant, quis unquam novisset virtutem patientiæ ipsius, si semper in tanta prosperitatis luce mansisset, tunc illa latebat, sicut stellæ de die, at ubi nox adversitatis advenit, quando ad extremam paupertatem redactus est, & plenus ulceribus sedebat in fimo, tunc primum virtus illa apparuit, totique orbi innotuit, sicut stellæ apparent de nocte.

Sic nullus unquam virtutes *Josephi* novisset, si flammæ afflictionum ac persecutionum illas non illuminassent, tunc primum, inquit *Ambrosius*, apparuit ejus patientia cum projiceretur in puteum, tunc ejus humilitas cum venderetur in servum, tunc ejus pudicitia cum sollicitaretur ad adulterium, tunc ejus mansuetudo cum coniceretur in carcerem, tunc denique ad summa evehctus est, postquam fuerat ad ima depressus & humiliatus.

DISCURSUS X.

Ioseph à custode carceris benignè habetur.

Ioseph, inquit Scriptura, jam erat clausus in carcere, sed fuit Dominus cum eo, sive, ut ait Scriptura: *Descendit cum illo in foveam, & in vinculis non dereliquit eum.* Pœnè dixerim non minus felicem fuisse carcerem istum quam cælum: Nam in cælo semper cum Domino erimus, & in hoc carcere erat Deus quasi simul vinctus cum *Ioseph*: Quis non optet amittere libertatem ut secum habeat Deum? & alligari catenæ, cui Deus alligatus est!

Miserus ergo, inquit Scriptura, *Deus Iosephi, dedit ei gratiam in conspectu principis carceris.*

Qua arte quæso *Ioseph* promeruit gratiam istius principis? nihil enim aliud Scriptura dicit de illo, quam: *Erat ibi clausus: Fuit autem Dominus cum Ioseph, Patiebatur angustias carceris, fitebat: An*